

TEXNOPARKLAR İNNOVASIYA İNFRASTRUKTURUNUN TƏRKİB HİSSƏSİ KİMİ

Məhsəti Əsgərova,

*Naxçıvan Dövlət Universitetinin İqtisadiyyat və
marketing kafedrasının müəllimi
e-mail: mehseti_74@mail.ru*

DOI: 10.30546/2706-7858.2024.110

UOT: 33

Xülasə. Müasir iqtisadiyyatın ən əsas elementlərindən biri texnoparklardır. Texnoparklar innovasiya məhsulunun və yüksək texnologiyaların təkmilləşdirilməsi ilə elmi tədqiqatların nəticələrinin sənaye sahələrində tətbiqi üçün infrastrukturun idarəetmə strukturu olan bir sahəsidir. Milli elm və elmtutumlu istehsalata texnoparkların inkişafı kömək edir. Məqalədə Naxçıvan Dövlət Universitetində tikintisi davam etdirilən Texnologiyalar parkı haqqında danışılır.

Bildiyimiz kimi, texnoparklar innovasiya infrastrukturunun tərkib hissəsi olmaqla, universitetlər, araşdırma mərkəzləri sahibkar və bazar arasındakı əməkdaşlığı artırmaq, qabaqcıl texnologiyalı məhsul və xidmət istehsalına uyğun infrastruktur və xidmətlərə təsir edən təşkilatlardır.

Məqalədə iqtisadiyyatın innovasiyayönümlü iqtisadi inkişafında əsas rol oynayan prioritetləri araşdırılıb. Bu da rəqəbətliliyin, innovasiya məhsullarının xüsusi çəkisinin artırılmasının elmi-tədqiqat işlərinin, səmərəli yeniliklərin iqtisadiyyata tətbiqində innovasiya infrastrukturunun inkişafına stimül yaradır.

Açar sözlər: texnologiyalar parkı, innovasiya, infrastruktur, sənaye məhəlləsi, elmtutumlu texnologiyalar, elmi-tədqiqat institutu, sosial-iqtisadi inkişaf.

Key words: technology park, innovation, infrastructure, industrial district, science-intensive technologies, scientific-research institute, socio-economic development.

Ключевые слова: технопарк, инновации, инфраструктура, промышленный район, наукоемкие технологии, научно-исследовательский институт, социально-экономическое развитие.

Ölkəmizin dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biri iqtisadiyyatın innovasiyayönümlü iqtisadiyyata keçməsidir. Müasir dövrdə hər bir ölkənin iqtisadi vəziyyəti və gələcəyi elmi inkişafın səviyyəsindən birbaşa asılıdır. Məhz ona görə də inkişaf etmiş ölkələrdə iqtisadiyyatın inkişafında innovasiya siyasətinin formalaşması əsas məsələlərdən biri hesab olunur. Qeyri-neft sektorunu prioritet istiqamət elan etmiş Azərbaycan

can dövləti də innovasiyalara əsaslanan iqtisadiyyatın inkişafı üçün fəaliyyətini gücləndirməkdə və milli iqtisadiyyatda uzunmüddətli artım tempinin saxlanılmasına şərait yaradacaq addımları atmaqda davam edir. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda innovasiya prosesləri hökumətin sosial-iqtisadi siyasətinin mühüm tərkib hissəsi olan innovasiya siyasəti ilə tənzimlənir. Bu məqsədlə ölkədə investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılmasına kömək edəcək Dövlət Proqramı

da qəbul edilmişdir. “Azərbaycan Respublikasında 2009–2015-ci illərdə Elmin inkişafı üzrə Milli Strategiya” adlanan həmin Dövlət Proqramında innovasiya mərkəzlərinin, texnoloji biznes-inkubatorların, texnoparkların yaradılmasını əhatə edən innovasiya infrastrukturunun formalaşdırılması vacib vəzifə kimi qarşıya qoyulmuşdur. Bu mühüm vəzifələrin yerinə yetirilməsində isə qeyd olunan innovasiya infrastrukturunun elementlərindən biri olan informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) profilili texnoparkların fəaliyyətində böyük rol oynayır. Bir və ya bir neçə universitet, həmçinin elmi-tədqiqat mərkəzləri ilə birbaşa və ya ortaq fəaliyyətlərlə əlaqədar olan texnopark, tərkibində elmi nəticələrə və yüksək texnologiyalara əsaslanan şirkətlərin qurulması və inkişafına təşəbbüs göstərməsi üçün təsis edilir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il noyabrın 29-da “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasının hazırlanması ilə bağlı verdiyi tarixi Sərəncamı ölkəmizin yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymasının başlanğıcı olmuşdur. Bu İnkişaf Konsepsiyası ölkə həyatının bütün sahələrində, o cümlədən informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sahəsində inkişaf siyasətinin əsas strateji hədəflərini özündə ehtiva edir. “Qara qızılın” insan kapitalına çevrilməsi istiqamətində ardıcıl və sistemli tədbirlər həyata keçirilir və bu baxımdan Yüksək Texnologiyalar Parkının təsis edilməsi informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektoru üzrə elm və istehsal sahələri arasında mühüm körpü yaradılması nöqteyi-nəzərindən böyük əhəmiyyət daşıyır. Bu park da innovasiyalı iqtisadiyyatın inkişafına, biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatın qurulmasına, intellektual biznesin dəstəklənməsinə, iqtisadiyyatımızın, xüsusilə İKT sektorunun rəqabətqabiliyyətliliyinin yüksəldilməsinə, milli məhsulların dünya bazarlarında layiqli yer tutmasına, idxal olunan məhsulların yerli istehsal hesabına təmin olunması və ixracın təşviq edilməsinə, xarici investisiyaların cəlb edilməsinə, menecment bazasının yaradılmasına və insan resurslarının inkişafına öz töhfəsini verir.

Bakı şəhərində Balaxanı Sənaye Parkının, Yüksək Texnologiyalar Parkının, həmçinin Mingəçevir şəhərində Mingəçevir Sənaye Parkının yaradılması iqtisadiyyatımızın davamlı inkişafının

və rəqabət qabiliyyətinin artırılmasında, elmi və texnoloji nailiyyətlərə əsaslanan innovasiya və yüksək texnologiya sahələrinin genişləndirilməsində, elmi tədqiqatların aparılmasında, yeni texnologiyaların işlənilməsi üzrə müasir komplekslərin yaradılmasında, yüksək dünya standartlarına cavab verən ixrac yönümlü məhsulların çeşidinin artırılmasında əhəmiyyətli rol oynayacaqdır. Balaxanı Sənaye Parkının yaradılmasında başlıca məqsəd təkrar istehsal sahəsində maraqlı olan potensial sahibkarlar və investorlar üçün əlverişli şəraitin qurulmasıdır. Park ərazisində mexaniki emal və istehsal qurğuları üçün zəruri şərait və lazımı dəstək dövlət tərəfindən təmin edilir. Sənaye Parkının Balaxanı poliqonuna və tullantıların yandırılması zavoduna, o cümlədən əsas nəqliyyat qovşağına yaxınlığı xammal və enerji təchizatı, əldə edilmiş xam material və ya istehsal edilmiş məhsulun asanlıqla satış bazarına çıxarılmasına əlverişli imkan yaradır.

Strateji Yol Xəritəsinin “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasında innovasiyaların əsas istiqaməti dövlətin iqtisadi siyasətinin əsas prioritetlərindən olan kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı göstərilmişdir. Dünya təcrübəsinə nəzər salsaq görürük ki, innovasiyayönümlü iqtisadiyyatın inkişafı, rəqabətqabiliyyətli olması, elm və istehsal arasında əlaqənin sıx olması, texnoloji sahələrin artırılması, sənayenin inkişafı xarici ticarət siyasətinin uyğunlaşması şəraitində baş verir.

Bu gün ölkəmizin innovasiyayönümlü iqtisadi inkişafı elmtutumlu texnologiya məhsullarının inkişafına təkan verdi və elm-təhsil-istehsal əlaqələrini genişləndirdi. Nəticədə elmlə istehsalat arasında əlaqələr dəyişdi: biliyə əsaslanan elmtutumlu texnologiyalar inkişaf etməyə başladı. Bildiyimiz kimi, innovasiyayönümlü iqtisadiyyatda elmi işlərin istehsalatda tətbiqinin müxtəlif formalarından istifadə olunur. İnnovasiya infrastrukturunun tərkib hissəsi kimi, texnoparkları, texnoloji mərkəzləri, biznes-inkubatorları, startapları, azad iqtisadi zonaları, sənaye məhəllələrini və s. göstərmək olar.

Müasir dövrdə dövlətin iqtisadi siyasətinin əsasını elm və texnikanın inkişafı, elmi-tədqiqat işlərinin istehsalatda tətbiqi, əqli və sənaye məhsulünün, eləcə də qeyri-neft sektorunun daha

çox inkişaf etdirilməsi, elm sahələrinin və elm-tutumlu texnologiyaların inkişafı təşkil edir.

Məlum olduğu kimi, innovativ iqtisadiyyatın ən əsas elementlərindən biri texnoparklardır. Dünyanın ilk texnoparkının XX əsrin 50-ci illərinin əvvəlində Kaliforniyada, Stanford Universitetində yaradılması hesab olunur. Əslində ilk texnopark daha əvvəllər yaradılmışdır. Stanford Universitetinin uzunmüddətli prorektoru, professor Frederik Terman Şərq ölkələrində iş axtarışında olan bölgədəki yerli universitetlərin məzunlarını axtarmağa başladı. Beləliklə, universitetin geniş ərazisində yeni texnoloji parklar qurularaq gənc texnoloqlara öz işlərini qurmaq üçün güzəştli şərtlərlə icarəyə verildi. Bundan başqa, F.Termanın səyi ilə parklar xarici investorlar tərəfindən maliyyələşdirildi və ən böyük müştəri ABŞ-ın Müdafiə Nazirliyi oldu. Nəticədə yalnız dünya şöhrətli şirkətlər – Bill Hewvlett və Dave Packard ortaya çıxdı. Bunlara “elmi parklar” deyilir. ABŞ-da olduğu kimi, bu cür parklar böyük universitetlərdə də yaradılmışdır. Zamanla avadanlıqların alınması və yeni texnoparkların tikintisi üçün pul kifayət etməmişdir. Beynəlxalq Texnologiya və Elmi Parklar Birliyinə əsasən, dünyanın bütün texnoparklarının üçdə ikisi 1980-ci ildən sonra yaradılmışdır. Bunlara Mərkəzi və Şərqi Avropa ölkələri daxildir. 1980-ci illərdə Rusiyada sənaye parklarının ilk dalğası formalaşmağa başladı. Qeyd etmək lazımdır ki, artıq 1980-ci ildən başlayaraq inkişaf etməkdə olan ölkələr sırasında Sinqapur, Çin, Malayziya, Hindistan, Braziliya da innovasiya fəaliyyətinin inkişafına görə yüksək nailiyyətlər əldə etməyə başlamışdır.

Hazırda ABŞ-da fəaliyyət göstərən “Silikon vadisi”, qardaş Türkiyənin “Arı Texno kəndi”, Rusiyanın “Skolkova İnnovasiya Mərkəzi” informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sektoru üzrə xüsusi iqtisadi zona olan Dubay İnternet şəhəri texnoparklar üzrə bir növ dünya brendinə çevrilib və öz ölkələrinin iqtisadiyyatına sanballı töhfələr verir. Dinamik sosial-iqtisadi inkişafı ilə dünyanın qabaqcıl ölkələri sırasında yer tutmağı hədəfləyən Azərbaycan da, məhz bu yolu tutub.

1952-ci ildə Stanford Universiteti tərəfindən ilk qurulan “Silikon vadisi” dünyanın ilk tex-

noparkıdır. Bu texnopark günümüzdə kompüter, elektron informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişafında mühüm rol oynayır. Texnoparklara müxtəlif baxışdan nəzər salaq:

– *elmtutumlu məhsul istehsal edən sahənin xüsusi növü kimi;*

– *elmə əsaslanan kiçik və orta sahibkarlığa dəstək kimi;*

– *elmin dəstək forması kimi.*

Texnopark – vahid infrastruktur sərhədlərində elm və texniki fəaliyyətlə məşğul olan şirkətlər birliyi. Eyni zamanda texnopark spesifik yerli şərait və bazarın tələbatının təsiri altında formalaşan mürəkkəb ekosistemdir. Texnopark bir tərəfdən rezident müştərilərin görüşdüyü və təmasda olduqları ofis, digər tərəfdən rezidentlərə göstərilən müxtəlif xidmətlər dəstidir. Əslində texnopark tədqiqatçı qruplar və texnoloji işləmələrə sorğu verən şirkətlər arasında qarşılıqlı fəaliyyət və informasiya mübadiləsi prosesini sürətləndirən vasitəçi bir qurumdur [1, s.14].

Texnoparklar həm ayrıca, həm universitet, elmi-tədqiqat institutu, müəssisələrin nəzdində, həm də xüsusi iqtisadi zonaların tərkibində yaradıla bilər. Başqa sözlə desək, texnoparklar insan kapitalının sürətli inkişaf etdirilən quruluşları olub, yüksək texnologiyaları istehsal edən modeldir. Bu da universitet tərkibində daha aktiv olar. Texnoparkın universitet və elmi-tədqiqat institutlarında yaradılmasının əsas məqsədi yeni texnologiyaların istehsalını həyata keçirtmək, gənc mütəxəssislər üçün yeni iş yerləri açmaq və yerləşdiyi zonanın sosial-iqtisadi inkişafında əsas rol oynamaqdır.

Texnopark modellərini 5 qrupa bölmək olar:

– *dövlət əsaslı;*

– *universitet əsaslı;*

– *özəl sektor əsaslı;*

– *yerli rəhbərliyə dayalı;*

– *qarışıq model.*

Texnoparkların vəzifələrinə nəzər salaq:

– *yeni elmtutumlu texnologiyaların işlənməsi və tətbiqi;*

– *yeni texnologiyaların işlənməsi və global bazara çıxarılması;*

– *layihələrin integrasiyası, nano üzrə ixtisaslaşdırılmış kadrların hazırlanması;*

– *investisiyanın cəlb edilməsi;*

- elmtutumlu və informasiya texnologiyalarının inkişafının dünya tendensiyasının monitorinqi;
- işləmələrin prioritet istiqamətlərinin təyin edilməsi;
- kompleks marketing tədqiqatlarının aparılması;
- potensial, partner və sifarişçilərin axtarılması.

Sənayenin üstün inkişafını təmin etməyi hədəfləyən Azərbaycanda bu sahənin inkişafı yüksək səviyyədə təşviq olunur, eyni zamanda ölkədə müasir dünya trendlərinə uyğun olaraq texnoparkların yaradılmasına güclü dövlət dəstəyi verilir. Dövlət başçısı iqtisadiyyatın və regionların inkişafı üçün əlverişli şəraitin yaradılması, investisiyaların təşviqi və prioritet sahələrə yönəldilməsi, yeni iş yerlərinin açılması, müasir idarəetmə təcrübəsindən istifadə olunması, rəqabətqabiliyyətli mal və xidmətlərin təqdim edilməsi kimi məsələlərin həllinə nail olmaq məqsədi ilə hələ 2007-ci ildə “Azərbaycan Respublikasında xüsusi iqtisadi zonalar haqqında” müvafiq Fərman imzalayıb. Ölkəmizdə “Xüsusi iqtisadi zonalar haqqında” Qanunu qəbul edilib. Bundan başqa, dövlət başçısının 24 aprel 2013-cü il tarixində imzaladığı Fərmanla “Sənaye parkları haqqında Nümunəvi Əsasnamə” təsdiqlənib. Bu sənəd parkların yaradılması, idarə edilməsi və onlarda sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələləri tənzimləyən çox mühüm bazadır.

Sevindirici haldır ki, artıq ölkəmizdə ilk texnoparklarda məhsul istehsalına start verilib. Sumqayıtda 167,66 hektar ərazidə yaradılan Kimya Sənaye Parkının ölkəmizin kimya sənayesinin inkişafında və bu sahədə ixrac potensialının artırılmasında əhəmiyyətli rol olacaq. Balaxanı Sənaye Parkında qeydiyyatda alınmış rezident şirkətləri tərəfindən tullantı yağlarından 120 adda müxtəlif növ məhsul istehsalının və plastik məmulatların təkrar emalına başlanılıb. Yaxın gələcəkdə ölkə ərazisində daha bir neçə texnoparkın qurulması nəzərdə tutulub. Onu da vurğulamaq lazımdır ki, sərmayə cəlbediciliyini təmin etmək məqsədi ilə texnoparkların ərazisində yerli və xarici investorlar üçün bir sıra güzəştlər nəzərdə tutulub. Məsələn, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının rezident şirkətləri 7 il

müddətinə mənfəət, torpaq, əmlak vergilərindən və parkda istifadə məqsədi ilə idxal olunan texnika, texnoloji avadanlıqlar və qurğulara görə ƏDV-dən azad edilib.

Daha vacib bir məqam isə texnoparkların ərazisində ən müasir tələblərə cavab verəcək infrastrukturun yaradılması ilə bağlıdır. Belə ki, bütün texnoparklarda etibarlı elektrik enerjisi, qaz, su təchizatı, həmçinin axıntı suları şəbəkəsinin qurulması, nəqliyyat-kommunikasiya sisteminin yaradılması və digər zəruri infrastruktur təminatı nəzərdə tutulub. Ölkə sənayesinin gələcəyi isə, heç şübhəsiz ki, müasir dünya trendlərinə cavab verən innovativ, elmtutumlu müəssisələrin yaradılması ilə bağlıdır.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizin yeni sənayeləşmə siyasətində qabaqcıl dünya təcrübəsinə əsaslanmağın vacibliyini vurğulayıb. Ayrı-ayrı inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsindən məlumdur ki, sənaye istehsalının təşkilində sənaye tsikllərinin yaradılması daha effektiv nəticələr verir.

Dövlət başçısı Azərbaycanda da sənaye klasterlərinin yaradılmasının əhəmiyyətini vurğulayaraq deyib: “Hesab edirəm ki, texnoparklarla yanaşı, biz sənaye klasterlərinin yaradılmasına başlamalıyıq. Bu da dünyada uğur gətirən bir təcrübədir. İnkişaf etmiş ölkələrdə artıq bu, vardır. Bütün məhsulun tsikli bir yerdə cəmləşməlidir, xüsusilə bu layihənin icrası nəticəsində poladtökmə, metallurgiya kombinatının, alüminium sənayesinin inkişafı sahəsində biz bütün bu zənciri – istehsal, emal, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafını təmin etməliyik ki, Azərbaycanda son məhsul buraxılsın. Hesab edirəm ki, bu istiqamətdə əlavə tədbirlər də görülməlidir”.

Yeni sənayeləşmə siyasəti ilə bağlı qarşıya qoyulan mühüm vəzifələrdən biri də hər rayonda sənaye zonalarının yaradılmasıdır. Təbii ki, bu zaman bölgələrin ənənələri və potensial imkanları əsas götürülür. Artıq bu istiqamətdə işlərə start verilib. Belə ki, dövlət başçısının tapşırığına əsasən, sənaye məhəllələrinin yaradılması sahəsində müasir təcrübə öyrənilib və ilk olaraq Neftçala rayonunda layihələndirmə işlərinə başlanılıb. Onu da qeyd edək ki, Naxçıvan Dövlət Universitetində tikintisinə davam etdirilən texnoparkın əhəmiyyəti də çox böyükdür.

Texnologiyalar Parkının yaradılmasında əsas məqsəd elmlə istehsal arasında əlaqəni qırılmaz şəkildə qurmaq, istehsalı yeni elmi layihələr əsasında inkişaf etdirmək, elmi-tədqiqat işlərinin səmərəliliyini yüksəltməkdən ibarətdir. Bundan başqa, texnoparkların yaradılması kadr potensialı ilə yanaşı, istedadlı gənclərin üzə çıxarılması, ideyalarının həyata keçirilməsi və startap layihələrinin dəstəklənməsi sahəsində çox əhəmiyyətlidir. Naxçıvan Dövlət Universitetində tikintisi davam etdirilən Texnologiyalar Parkının təsis üçün Türkiyənin universitetlərinin bu sahədəki təcrübəsi və modeli əsas götürülmüşdür. Bu məqsədlə Naxçıvan Dövlət Universitetinin bir qrup əməkdaşı Türkiyəyə səfər etmiş, həmin səfərlər zamanı Orta Doğu Teknik Universiteti və Yıldız Teknik Universiteti kimi güclü universitetlərin texnoparklarında geniş müşahidələr aparmışlar.

Elmi və innovativ fəaliyyət göstərən universitetlə onun qarşılıqlı əlaqələndirildiyi infrastruktur kimi xarici mühitə aşağıdakıları aid etmək olar:

- *bütün səviyyələrdə qanunvericilik və icra hakimiyyəti, regional təhsil orqanları, sahə nazirlikləri, idarələr və onların regional strukturları;*
- *müəssisələr, işəgötürənlər və biznes cəmiyyətləri (bütün mülkiyyət formalarında olan hüquqi şəxslər);*
- *assosiasiyalar və birliklər (icmalar);*
- *qeyri-hökumət təşkilatları (hərəkətlər, cəmiyyətlər, fondlar);*
- *elmi müəssisələr, Elmlər Akademiyasının bölmələri, regional elmi icmalar, sosial mühit qurumları;*
- *digər səviyyəli təhsil müəssisələri;*
- *universitetin elmi və innovativ fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə əlaqəli tərəflər;*
- *universitetin elmi və innovativ fəaliyyətlərinin məhsulları və istehlakçıları.*

Eyni zamanda “ali təhsil müəssisəsi” sisteminin fəaliyyət mexanizmini, onun bütövlükdə hər şeydən əvvəl innovativ iqtisadiyyat kimi çıxış edən xarici mühitlə əlaqəli innovativ müəssisə hesab etmək lazımdır. Ali təhsil müəssisəsi sistemi daim xarici mühitin, ilk növbədə, inkişaf etməkdə olan əmək bazarının və ali

təhsilin təhsil xidmətlərinin təsiri altındadır, ona görə də rəqabət mübarizəsində struktur vahidi olaraq onun sabitliyini və yaşamasına yönəlmiş tədbirlər görməyə məcbur edir.

“Tədqiqat” universiteti öz inkişafının ilkin mərhələsində innovativ universitetdir, “sahibkarlıq” və “innovativ” universitetlər də prinsip etibarilə eyni universitetin adının sinonimləridir. Universitetin innovativ inkişafı onun bütün struktur bölmələrində və sahələrində innovativ texnologiyaların, elmi və innovativ fəaliyyətlərin integrasiya tətbiqinin çoxsəviyyəli, kompleks prosesidir. G.M.Mutanovun dediyinə görə, “universitetin inkişafı onun fəaliyyətinin artan göstəricilərinin əksəriyyəti innovativ fəaliyyətlər əsasında təmin edildiyi təqdirdə innovativ sayıla bilər”. Eyni zamanda universitetlərin innovativ universitetlərə transformasiyası uyğun metodoloji əsasların hazırlanmasını da nəzərdə tutur. İlk növbədə, universitetdə transformasiyanın qanunauyğunluqları formalaşdırılmalıdır. Həmin qanunauyğunluqlar sırasına aşağıdakıların daxil edilməsi məqsəduyğundur:

- *yenilənmə və inkişaf qanunauyğunluqları;*
- *iqtisadi qanunauyğunluqlar;*
- *təşkilati-idarəetmə qanunauyğunluqları;*
- *sosial qanunauyğunluqlar;*
- *siyasi qanunauyğunluqlar.*

Bu qanunauyğunluqlar universitetin innovativ bir universitetə transformasiyasının müvafiq prinsiplərinin ortaya çıxmasını əvvəlcədən müəyyənləşdirir. İnkişaf etmiş ölkələrdə fəaliyyət göstərən innovativ texnoparkların uğurlu fəaliyyətinin nəticələrini və müvafiq texnopark modellərini fəaliyyət göstərəcək texnoparklara tətbiq etməklə, ölkəmizdə innovativ texnoparkların səmərəli və uğurlu nəticələrinə nail olmaq olar. Fikrimizcə, əksər postsovet ölkələrindən fərqli olaraq, Azərbaycanın təhsil sistemi innovativ dəyişikliklər üçün daha çevikdir.

Ölkə iqtisadiyyatının inkişafına və müasirləşməsinə, sahibkarlığın inkişafına, ixracönlü istehsalın genişlənməsinə, məşğulluğun, sənaye istehsalının və investisiya cəlb ediciliyinin artırılmasına sənaye məhəllələrinin yaradılması əhəmiyyətli təsir edir. Belə ki, Prezident İlham Əliyev 2019-cu il 13 sentyabr tarixində Şərrur Sənaye Məhəlləsinin yaradılması haqqında Fər-

man imzalamışdır. Şəhur Sənaye Məhəlləsinin yaradılması muxtar respublikada sənayeləşmə siyasətinin əsas prioritetlərindəndir.

Sənaye məhəlləsinin ərazisində iyirmi dörd istehsal sexi, altı inzibati, beş texniki otaqdan ibarət bina və üç istehsal korpusu inşa olunub. Belə ki, sənaye məhəlləsinin idarəedici təşkilatına aid otaqların və kiçikölçülü istehsal və xidmət bloklarının yerləşdiyi inzibati bina 895 kvadratmetr ərazini əhatə edir. İstehsal bloklarının ümumi sahəsi isə 1300 kvadrat metrdir.

On iki blokdan ibarət birinci istehsal korpusunda ayaqqabı, Avropa qapıları, bərk və yumşaq mebel olmaqla, iki mebel müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Hər biri ayrı-ayrı sahibkara məxsus bu müəssisələrdə Türkiyədən gətirilmiş avadanlıqlardan istifadə olunur. Korpusun digər altı blokunda isə rayonun mövcud imkanlarına uyğun olaraq yerli resurslardan istifadə olunmaqla, müvafiq sahələr üzrə sahibkarların cəlb edilməsi üçün araşdırmalar aparılır. İlkin olaraq iki şirniyyat, bir balın qablaşdırılması və bir trikotaj malları istehsalı sahələri üzrə mikro və kiçik sahibkarlıq subyektləri tərəfindən müraciət daxil olub. Gələcəkdə bu sahələrin reallaşdırılması və fəaliyyətə başlaması istiqamətində, eyni zamanda inzibati binanın istehsal bloklarında corab və digər istehsal sahələri kimi müvafiq sahibkarlıq fəaliyyətinin təmin edilməsi istiqamətində də işlər aparılacaq. Hazırda daxil olmuş müraciətə əsasən, meyvə-tərəvəz məhsullarının emalı sahəsinin qurulması istiqamətində sahibkarla birgə iş aparılır. İki hissədən ibarət ikinci korpusda isə məktəbli ləvazimatları, kağız kisə və karton taramüəssisələri fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 05 iyun tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023–2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nda əsas yer alan məsələlərdən biri də ölkədə azad iqtisadi zonanın, sənaye parklarının Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində yaradılması, xüsusi güzəştli ticarət obyektlərinin qurulması, həmçinin burada yaradılacaq yeni sənaye sahələrinin ixracyönümlü olması, kənd təsərrüfatı və digər sosial-iqtisadi sahələri əhatə edəcək insanların qayğı ilə təmin olunması öz əksini tapıb.

Eyni zamanda bu Proqram Naxçıvan Muxtar Respublikasında yeni imtiyazların, güzəştlərin tətbiqini nəzərdə tutur. Naxçıvanda fəaliyyət göstərən bütün sahibkarlıq subyektlərinə və yeni yaradılacaq bizneslər üçün çox böyük güzəştlər veriləcək. Bu, həm Naxçıvan iqtisadiyyatına, həmçinin naxçıvanlılara göstərilən böyük bir diqqət və qayğının nəticəsidir. Proqramın yüksək səviyyədə icrası, inanırıq ki, muxtar respublikanın ərazisində fəaliyyət göstərən sahibkarları, həmçinin bütün əhalini yüksək səviyyəli həyat şəraiti ilə təmin edəcək. Bununla da muxtar respublikamız öz inkişafının ən yüksək həddinə çatacaq.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Texnoparkların yaradılması üzrə Beynəlxalq təcrübə. ARİN, İqtisadi İslahatlar Elmi-Tədqiqat İnstitutu, Bakı, 2017.
2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 29 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyası.
3. Инновационный парк «Синергия». Доступно на: <http://www.yarinvestportal.ru/area/sinergia/>
4. Abbasov S.H. Texnologiyalar və yeniliklərin idarə edilməsi. Bakı, 2013.
5. Abdullayev İ.S., Nağıyev Ə.H. İstehsalın təşkili. Bakı, 2011.
6. Azərbaycan sənayesi: statistik göstəriciləri DSK. Bakı, 2017, 344 s.
7. Ələskərov A., Əhmədova A. Müstəqil Azərbaycan Respublikası bazar iqtisadiyyatına keçid yollarında. Azərbaycan EA-nın Xəbərləri, "İqtisadiyyat" seriyası, №4, Bakı, 2016.
8. Əlirzayev Ə. Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı problemləri və həlli yolları. Nəzəriyyə və təcrübə. Bakı, "Elm" nəşriyyatı, 2009.
9. Əliyev T.N. Biznesin idarə edilməsinin əsasları. Bakı, "Elm" nəşriyyatı, 2012.
10. İmanov K. 3.0 yaranan universitetlərin əsasında düşünülmüş əqli mülkiyyət siyasəti durur. Bakı, 2019.
11. Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən 15 may 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Texnologiyalar parkı haqqında" Nümunəvi Əsasnamə.

M.Asgerova

**Technoparks as a component of
innovation infrastructure**

Abstract

Technoparks are one of the most important elements of the modern economy. Technoparks are an area with an infrastructure management structure for the application of innovation products and the results of scientific research in industrial areas with the improvement of high technologies. The development of technological parks helps national science and science-intensive production. The article talks about the Technology Park under construction at Nakhchivan State University.

As we know, Technoparks are organizations that, being part of the innovation infrastructure, increase cooperation between universities, research centers, entrepreneurs and the market, and influence the production of advanced technology products and services with appropriate infrastructure and services.

The priorities that play a key role in innovation-oriented economic development have been examined in my article. Thus, increasing competitiveness, as well as the specific weight of innovative products, applying scientific research works and efficient innovations to the economy create an incentive for the development of innovation infrastructure.

М.Аскерова

**Технопарки как составная часть
инновационной инфраструктуры**

Аннотация

Технопарки являются одним из важнейших элементов современной экономики. Технопарки – это территории с инфраструктурной структурой управления для применения инновационных продуктов и результатов научных исследований в промышленных сферах с совершенствованием высоких технологий. Развитие технопарков помогает отечественной науке и наукоемкому производству. В статье рассказывается о строящемся Технологическом парке в Нахчыванском государственном университете.

Как известно, технопарки – это организации, которые, являясь частью инновационной инфраструктуры, усиливают сотрудничество между университетами, исследовательскими центрами, предпринимателями и рынком, а также влияют на производство высокотехнологичных продуктов и услуг с соответствующей инфраструктурой и услугами.

В моей статье рассмотрены приоритеты, играющие ключевую роль в инновационно ориентированном развитии экономики. Таким образом, повышение конкурентоспособности, увеличение удельного веса инновационной продукции, увеличение удельного веса инновационной продукции, применение научно-исследовательских работ, внедрение эффективных инноваций в экономику создает стимул для развития инновационной инфраструктуры.